Från: "noreply.utskick@regionstockholm.se" <noreply.utskick@regionstockholm.se>
Skickat: Mon, 13 Oct 2025 12:55:28 +0100
Till: registrator.rlk@regionstockholm.se
Ämne: Remissvar på Ny regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen - granskningshandling (Diarienummer: RS2025-0095):
Categories: A

Remissvar på Ny regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen - granskningshandling (Diarienummer: RS2025-0095) :

Förnamn :

Efternamn :

E-postadress :

Vilken organisation tillhör du? : Funktionsrätt Stockholms län

Vilken typ av organisation tillhör du? : Intresseorganisation

Kapitel 1 - Regional utveckling skapar vi tillsammans : Funktionsrätt Stockholms län är över lag mycket nöjda med granskningshandlingen för den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen. Vi ser positivt på planens helhetsinriktning och inkluderande anslag. Vi delar uppfattningen att den regionala utvecklingen är ett gemensamt ansvar och att samverkan mellan många aktörer är en förutsättning för att nå målen.

För att utvecklingen verkligen ska omfatta alla behöver dock funktionsrättsperspektivet finnas med redan på den övergripande nivån. Även om planen är översiktlig och konkretisering görs i andra dokument så behöver planen säkerställa att funktionsrättsperspektivet uttryckligen följer med i alla efterföljande och mer detaljerade dokument. Vår erfarenhet är att alltför generella skrivningar riskerar att osynliggöra målgruppen i det praktiska genomförandet. Normer är starka, och det som inte nämns uttryckligen riskerar att glömmas bort. Därför är det viktigt att göra en funktionsrättskonsekvensanalys på handlingsplanen med bilagor - så som regionen beslutat och just nu är i färd med att implementera.

Funktionsrätt Stockholms län vill att RUFS tydligt anger att universell utformning och tillgänglighet ska vara vägledande principer i hela planeringen och i det gemensamma genomförandet. På så sätt kan regionen utvecklas på ett sätt som verkligen inkluderar alla från början.

Kapitel 2 - Stockholmsregionens förutsättningar : Det är positivt att människorna som bor, verkar i och besöker regionen placeras överst bland regionens styrkor!

God vård och gott samhällsstöd skulle också kunna nämnas som styrkor som gör regionen attraktiv, och som kvaliteer som bör värnas. Livskvalitet nämns kort under rubriken "Den

globala konkurrensen hårdnar," men det skulle kunna nämnas tydligare i avsnitten om styrkor.

I avsnittet om samhällsutmaningar under rubriken "Vi blir fler som ska leva, bo och resa" beskriver planen att målkonflikter uppstår när olika intressen behöver vägas mot varandra, så att till exempel kulturvärden, utemiljöer och grönområden inte tas tillvara eller försvinner. Vi ser också en risk för att tillgänglighetskrav tummas på när det kommer i konflikt med andra intressen (ekonomiska, konkurrens om mark/utrymme, med mera). Vi ser gärna att det nämns här för att öka medvetenheten om att tillgänglighet är en viktig stadsplaneringskvalitet som kan hamna i målkonflikt.

Vi är positiva till att tillit till demokratiska institutioner nämns både som en styrka (sidan 8) och som en risk om tilliten minskar (sidan 12). Det är viktigt att Stockholmsregionen utvecklas i en riktning som värnar tillit och högt förtroende för institutionerna - det kan inte tas för givet.

Avsnittet om krisberedskap, under rubriken "Omvärlden upplevs alltmer osäker," skulle kunna utvecklas något mer. Vi skulle vilja att inkluderande krisberedskapsplaner nämns som ett svar på hur-frågan i underrubriken. Vi vet i dagsläget att krisberedskapsplaner på kommunal nivå har allvarliga brister för personer med funktionsnedsättning (Se Myndigheten för delaktighets rapport Krisberedskap för alla). Att göra bra planer innan krisen inträffar är en förutsättning för att människor ska kunna stå beredda, starka och redo att agera. Även om detaljerna ska stå i ett annat dokument så borde det omnämnas i RUFS som en förutsättning för att möta denna utmaning.

Kapitel 3 - Vår vision: Europas mest attraktiva och hållbara storstadsregion - att bo, leva och verka i : Vi tycker att kapitlet är bra, det är en fint formulerad och inkluderande vision. Några höjdpunkter som vi särskilt uppskattar är:
- "Här kan människor förverkliga sina drömmar och vara delaktiga i samhället utifrån förmåga."
- "[...] varje invånare har inflytande och möjlighet att påverka sin livssituation."
- "[...] invånarna har likvärdig tillgång till samhällsservice, kollektivtrafik, parker, idrott och kultur."
- "[...] en jämställd och inkluderande arbetsmarknad[...]".

Dessa formuleringar ser vi som särskilt viktiga för den målgrupp vi representerar, personer med funktionsnedsättning. Som alltid krävs ett funktionsrättsperspektiv i implementeringen av visionen sedan.

Kapitel 4 - Mål för Stockholmsregionens utveckling : Mål 2.2: Det är positivt att personer med sjukdomar lyfts fram som en sårbar grupp vid värmeböljor. För att återkoppla till vår kommentar på kapitel två så är detta något som behöver beaktas vid krisberedskap - särskilda lösningar för dessa grupper vid värmeböljor, stöd vid översvämningar eller andra klimatrelaterade kriser.

Mål 4.2: Vi välkomnar målet om tillgängliga och jämställda transporter och förutsätter att det inkluderar ett funktionshinderperspektiv, d.v.s. tillgänglighet i betydelsen tillgängligt oavsett funktionsförmåga. För att uppnå målet krävs funktionsrättsperspektiv i implementeringen.

Mål 5, övergripande: Även här hoppas vi på funktionsrättsperspektiv i implementeringen.

"Invånarnas behov och förutsättningar" måste innefatta funktionsförmåga. Målet har breda och inkluderande skrivelser där vi ser att behoven hos personer med funktionsnedsättning ryms, men vår farhåga är att funktionsrättsperspektivet försvinner för att det inte omnämns. Vi är oroade över en nationell utveckling mot sämre tillgänglighet på bostadsmarknaden, där vi just nu ser att tillgänglighetskraven sänks. Se exempelvis Boverkets nya regelverk som infördes 2025, trots bred kritik, där de Allmänna råden togs bort, eller Boverkets sänkta krav på studentbostäder. Stockholmsregionen skulle kunna sätta upp tydliga mål som går emot trenden - både för att det handlar om rätten till boende för regionens invånare, och för att en kortsiktig ekonomisk besparing kan komma att kosta när den bristande tillgängligheten behöver åtgärdas längre fram. I mål 5:2 nämns också en" strategisk samverkan mellan olika aktörer kring bostadsförsörjning, bland annat för att kunna ställa gemensamma krav på de statliga aktörerna." Vi hoppas att Region Stockholm använder denna möjlighet för att påverka staten om de sänkta tillgänglighetskraven försämrar regionens arbete med att nå målen som beskrivs i denna plan.

Mål 5.1: I planen står det att" Vid planering av nya bostäder är det viktigt att belysa, ta hänsyn till och sträva efter att motverka negativa effekter av boendesegregation." Detta behöver också innefatta en avinstitutionaliserings-tanke och hänsyn till lilla gruppens princip vid byggen av anpassade boenden. För många LSS-boenden klustrade i samma byggnad eller område leder till en institutionskänsla och segregering från det övriga samhället.

Mål 6. Över lag mycket bra mål! Vi har några kommentarer eller tillägg. Mål 6.1 trycker på valdelaktigheten som ett viktigt mått på delaktighet, men formulerar målet särskilt kring geografiska skillnader i valdelaktighet. Vi vill lyfta att valdeltagandet bland personer med funktionsnedsättning generellt är lägre än genomsnittet, så det räcker inte att enbart mäta geografiska skillnader inom regionen. För att mäta måluppfyllelsen här behöver fler faktorer finnas med. Mål 6.2: Vi tycker det är mycket bra att ni lyfter digitalt utanförskap! Men det räcker inte med enbart riktade insatser, det krävs en struktur som kan komplettera det digitala, exempelvis vid kriser eller för personer som har låg digital förmåga. Även år 2060 kommer det finnas personer som behöver stöd i sina digitala kontakter. Mål 6.4: Det är positivt att civilsamhället lyfts upp som en viktig del av demokratin, och vi är glada att Regionen satt upp mål på att grundfinansieringen bör följa samhällets kostnads- och utgiftsutveckling.

Mål 8: Vi hade gärna sett att begreppet universell utformning fanns med i målen kring bebyggelse, infrastruktur och service. I det nationella målet för funktionshinderpolitiken lyfts principen om universell utformning som en av fyra inriktningar. Universell utformning innebär att produkter, tjänster och miljöer utformas så att de kan användas (i största möjliga utsträckning) obehindrat av alla, oavsett ålder eller funktionsförmåga. Då minskar behovet av individuella särlösningar. Något som utformas för att funka för en person med funktionsnedsättning funkar ofta bra eller bättre även för personer utan funktionsnedsättning.

Mål 8.6: Universell utformning är särskilt viktigt att nämna i anslutning till kulturmiljöer. I vår erfarenhet uppstår ofta en intressekonflikt mellan att bevara kulturmiljöer och att ändra dem för att öka tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning. Då skulle den här typen av måldokument vara ett ypperligt tillfälle att beskriva hur de två värdena ska samsas. Annars går detta att tolka som att kulturvärden står över tillgänglighet.

Mål 11.3: Väl formulerat mål, där vi hoppas att målgruppen personer med funktionsnedsättning som står långt ifrån arbetsmarknaden tas med i implementeringen. Det är viktigt att funktionsnedsättning lyfts fram som en dimension som kan bidra till svag konkurrenskraft för dem som står långt ifrån arbetsmarknaden.

Kapitel 5 - Stockholmsregionens rumsliga inriktning : Funktionsrätt Stockholms län anser att avsnittet är generellt bra. Det är dock återigen en fråga om implementering. Texten använder genomgående begreppet tillgänglighet, men i en bredare betydelse än tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. Texten nämner också att "överbygga barriärer i den fysiska miljön", men också detta i bred bemärkelse. Vi är måna om att ett funktionsrättsperspektiv finns med i de rumsliga principerna. Begreppet universell utformning skulle med fördel kunna användas för att säkerställa att funktionsrättsperspektiv tas med i måldokument som bygger på RUFS, och skulle tydligt koppla planen till det nationella funktionshinderspolitiska målet.

Vi är positiva till den flerkämiga strukturen och tanken om 15-minutersstaden. Men även här efterfrågar vi funktionshinderperspektiv i implementeringen och undrar om RUFS kan ge tydligare vägledning för att detta ska komma med. Exempelvis undrar vi om 15-minuters staden gäller även för personer med rörelsenedsättning, så att eventuella trappsteg och omvägar räknas med när kalkylen görs.

En mer specifik synpunkt är att reglering av och tillgång till bilparkering till förmån för gång, cykel och kollektivtrafik alltid måste ha planerade undantag för färdtjänstresor och parkeringsplatser för rörelsehindrade.

Vi tycker det är bra att prioritera lokal tillgång till välfärdstjänster och service i olika noder (landsbygdsnoder och serviceorter). Att samla bebyggelse och service i landsbygdsnoder gör det lättare för personer med funktionsnedsättning att få nära till vård, omsorg och annan viktig service. Det kan minska behovet av resor för personer som kan ha begränsade möjligheter att resa långt eller ofta. En välplanerad och tillgänglig landsbygdsnod ökar möjligheten att leva självständigt.

Under rubriken "Kompletterande förhållningssätt som gäller inom alla bebyggelsekategorier" hade en punkt om universell utformning passat väl!

Kapitel 6 - Så går vi från ord till handling : Vi är glada att se att detta kapitel har så mycket fokus på gemensamt lärande, dialog och samverkan. Det är bra att uppföljningen föreslås diskuteras och analyseras tillsammans med flera aktörer. Det kunde tydliggöras här att civilsamhället bör vara en av dessa aktörer i uppföljningen, även om civilsamhället nämns senare i samma kapitel. Civilsamhället, med sin demokratiska struktur, borde lyftas fram som en särskilt viktig aktör i detta arbete och inte enbart presenteras som en påverkansaktör på samma nivå som näringsliv och andra intressenter.

Kapitel 7 - **Hur den regionala utvecklingsplanen förhåller sig till internationella, nationella och regionala mål** : Vi uppskattar att nationella mål för funktionshinderpolitiken finns med på listan över mål som RUFS förhåller sig till. Men som vi lyft i flera av avsnitten ovan så tycker vi inte att det fullt ut reflekteras i texten. Därav borde universell utformning, som är en av

inriktningarna för funktionshinderpolitiken, finnas med i målbild och text i den regionala utvecklingsplanen.

Kapitel 8 - Den regionala utvecklingsplanens konsekvenser från ett miljömässigt, socialt och ekonomiskt perspektiv : Vi tycker det är positivt att ekonomiska och sociala perspektiv tas med i hållbarhetsbedömningen, och det är bra att detta gjorts parallellt med och integrerat i planprocessen. Men vi saknar en funktionsrättskonsekvensanalys. Regionstyrelsen beslutade att under budgetår 2025 ska funktionsrättskonsekvens införas i alla relevanta beslut, som en egen del av Region Stockholms arbete med hållbarhetsanalyser. Konsekvenser för personer med funktionsnedsättning ska tydligt beskrivas i tjänsteutlåtandet. Därför saknar vi den analysen, både här i kapitel 8 och i bilaga 2. Vi har lagt fler kommentarer under bilaga 2 om hållbarhetsbedömning.

Bilaga 1 - Demografiskt bostadsbehov i Stockholmsregionen 2022-2060 : Vi har inga synpunkter på hur det kvantitativa behovet av bostäder räknats ut. Vi är mer intresserade av typen av bostäder - där står det i bilagan att ett utvecklingsarbete pågår. Vi hoppas att detta arbete tar hänsyn till behovet av tillgängliga bostäder, i tillgängliga miljöer, samt behovet av LSS-bostäder. Till exempel skulle Region Stockholm kunna beräkna underskottet av LSS-bostäder i kommunerna för att underlätta deras planering.

Vi vill också här lyfta den farhåga som nämndes i vår kommentar till kapitel 4, mål 5. Vi är oroade över en nationell utveckling mot sämre tillgänglighet på bostadsmarknaden, där tillgänglighetskraven sänkts i Boverkets nya regelverk samt sänkta krav på tillgängliga studentbostäder. Möjligheten till utbildning, som är grundläggande för regionens framtida kompetensförsörjning, ska inte falla på att studentbostaden inte är tillgänglig. Det handlar inte bara om att personer med funktionsnedsättning ska kunna hitta en plats att bo - de ska också kunna röra sig i samhället och bli bortbjudna till vänners bostäder.

I Region Stockholms långsiktiga mål bör det finnas mål om tillgängliga bostäder, och RUFS med bilagor som vägledande dokument behöver kunna stötta kommunerna i arbetet med att bygga bostäder som möter bostadsbehovet hos alla deras invånare. Regionen kan ge underlag, inspirera, rekommendera, och på så sätt försöka få alla kommuner att jobba i rätt riktning. Funktionsrätt Stockholms län vill se att ett fördjupande arbete görs kring detta.

Bilaga 2 - Hållbarhetsbedömning med strategisk miljöbedömning av regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen : I avsnittet om Sociala konsekvenser nämns upprepade gånger att jämlikhets- och barnperspektiv skulle kunna stärkas. Till exempel på sidan 53: "Hänsyn till jämlikhets- och barnperspektiv skulle dock kunna stärkas genomgående - exempelvis genom att peka på behov av tillgång till olika typer av målpunkter och service hos olika målgrupper." Vi delar den analysen, och det speglar många av de kommentarer vi lämnat ovan. Planen innehåller många generella skrivningar, som riskerar att missa särskilda behov eller perspektiv. Vi håller därför med om rekommendationen på sidan 54, att det i den efterföljande planeringen är viktigt att tydliggöra vad som är viktigt för olika grupper. Men inte heller här lyfts personer med funktionsnedsättning uttryckligen som en av dessa grupper.

Vi ser positivt på att hållbarhetsbedömningen inom området Mobilitet och tillgänglighet (5.2)

lyfter att hänsyn till jämställdhet och personer med funktionsnedsättning samt barn och unga kan stärkas. Vi delar den bilden, då vi saknade uttryckliga referenser till dessa målgrupper i utvecklingsplanen. Risken är att de tappas bort till förmån för andra värden om de inte omnämns. Vi förordar till exempel lösningen att ha med universell utformning som mål i den rumsliga inriktningen. Rekommendationen till efterföljande planering är bra, men vi har svårt att förstå varför, om hållbarhetsanalysen identifierat bristande jämlikhetsperspektiv, detta inte redan åtgärdats i förslaget på utvecklingsplan?

I avsnitt 5.3 om inkludering, trygghet och social sammanhållning skulle vi vilja se att nulägesanalysen även tog upp vilka utmaningar som finns för inkludering av personer med funktionsnedsättning i regionen idag.

Över lag skulle vi vilja att hållbarhetsanalysen hade ett tydligare funktionsrättsperspektiv, och vi saknar en funktionsrättskonsekvensanalys.

Bilaga 3 - Långsiktiga utvecklingsbehov av transportsystemet i stockholmsregionen : I denna bilaga nämns inte sociala aspekter alls. Är det inte relevant att den långsiktiga utvecklingen har ett jämlikhets- och barnperspektiv, för att säkerställa att personer med funktionsnedsättning samt barn och unga kan använda transportsystemet på ett tryggt och säkert sätt?

Bilaga 4 - Riksintressen i regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen :

Övrigt:

Bifoga fil: